Bases de Dades

Tema 6: SQL - DDL i consultes d'actualització (part III)

Fins el moment només hem vist una sentència, el SELECT, una sentència molt potent per a poder consultar el contingut de les taules d'una Base de Dades. Però el llenguatge SQL és més complet, i permet també crear l'estructura de les taules i altres objectes. I també ens permetrà manipular la informació, introduint dades noves, eliminant-ne o modificant les ja existents.

Subdividirem, aquesta part del tema en dos grans blocs:

- **DDL** (*Data Definition Language*) llenguatge de definició de dades. És el que ens permetrà definir les estructures de dades: taules, vistes, i com veurem en altres temes, més objectes.
- Consultes d'actualització. No canvien cap estructura de cap taula, sinó que modifiquen el contingut de les taules. I
 només hi ha 3 possibilitats en la modificació del contingut: inserir noves files (INSERT), modificar les ja existents en
 algun camp determinat (UPDATE) o esborrar files (DELETE)

Durant tota aquesta tercera part de SQL farem consultes per a crear o modificar taules, o per a modificar les dades de les taules.

Treballarem amb dues Bases de Dades noves:

- **proves** (connectant-nos com l'usuari **proves**): servirà per a fer proves, com el seu propi nom indica. Tots els exemples els farem en aquesta BD
- factura_III, És on haureu de treballar els exercicis.

Heu de Crear les Bases de Dades: proves i factura_III

No heu d'importat dades, sols crear la BD i el usuari propietari

- o Base de Dades : proves
 - o Crearem un usuari -proves- que serà el propietari.
- o Base de Dades: factura_III
 - o Crearem un usuari -factura3- que serà el propietari.

D'aquesta manera, segurament en tindreu 4 bases de dades: la de geo, la de factura, la de proves i la de factura_III

Exercicis apartat 3.1

Heu de Crear les Bases de Dades: proves i factura_III

No heu d'importat dades, sols crear la BD i el usuari propietari

- Base de Dades : proves
 - o Crearem un usuari -proves- que serà el propietari.
- Base de Dades: factura_III
 - o Crearem un usuari -factura3- que serà el propietari.

D'aquesta manera, segurament en tindreu 4 bases de dades: la de **geo**, la de **factura**, la de **proves** i la de **factura_III**

DDL (*Data Definition Language*) o **Llenguatge de Definició de Dades** és el conjunt de sentències que ens permeten definir, retocar o esborrar l'estructura de la Base de Dades. I com que l'estructura bàsica d'una Base de Dades Relacional és la taula, ens dedicarem bàsicament a estudiar les sentències que ens permeten definir les taules (o modificar-les o esborrar-les), amb totes les restriccions que hem vist en el Model Relacional: clau principal, claus externes, camps no nuls, ... També veurem altres objectes que podrem definir, sobretot **vistes**, que es corresponen a l'esquema extern que vam veure en el Tema 1, és a dir, la visió particular que pot tenir un usuari.

Seran 3 sentències les que veurem:

- CREATE, que permet crear un objecte nou.
- DROP, que permet esborrar un objecte ja existent.
- ALTER, que permet modificar un objecte ja existent.

En el moment de crear una taula definirem tots els seus camps, amb les restriccions pertinents a cadascun d'ells. Cada camp haurà de ser d'un tipus de dades. En cada SGBD hi ha uns tipus de dades particulars, encara que els més bàsics són similars, i en ells serà on incidirem més.

En el moment de definir un camp haurem d'especificar obligatòriament de quin tipus serà. Ja es van veure els tipus bàsics d'Access en el tutorial del tema 5. Ara els veurem els tipus bàsics de **PostgreSQL**, i veurem que hi haurà molts tipus similars (com en tots els SGBD).

En el següent quadre es resumeixen els tipus de dades més importants de PostgreSQL. És un conjunt molt extens, que fins i tot pot ampliar l'usuari amb la instrucció **CREATE TYPE**, com veurem al final del tema. Són especialment interessants els tipus geomètrics (amb *POINT*, *BOX*,...) i el **INET** (adreça IP).

	TIPUS DE DADES	DESCRIPCIÓ	BYTES
С	CHAR	Un caràcter.	1 byte
Α	CHAR(n)	Cadena fixa de n caràcters.	(4+n) bytes
R À	VARCHAR(n)	Cadena de caràcters de llargària variable, amb un màxim de <i>n</i> caràcters. S'ha d'especificar la llargària.	(4+x) bytes
C T E R	T E		(4+x) bytes
	DECIMAL(n,d)	Número amb una precisió de n xifres, amb d decimals. Si no es posa d no hi ha decimals. La precisió màxima és de 1000 xifres.	variable
N	NUMERIC(n,d)	Igual que l'anterior	
U	FLOAT4, REAL	Coma flotant de simple precisió (6 xifres decimals)	4 bytes
M È	FLOAT8, FLOAT, DOUBLE PRECISION	Coma flotant doble precisió (15 xifres decimals)	8 bytes
R	INT2, SMALLINT	Enter (-32.768,32767)	2 bytes
I C	INT4 , INT , INTEGER	Enter (-2.147.483.648, 2.147.483.647)	4 bytes
	INT8 , BIGINT	Enter amb unes 18 xifres	8 bytes
	SERIAL	Autonumèric (internament es crea una seqüència)	4 bytes
	DATE	Tipus data. Valor mínim 1-1-4713 AC. Valor màxim 31-12-5874897 DC.	4 bytes
D A	TIME	Tipus hora. Guarda fins a la micra de segon	8 bytes
T	TIMESTAMP	Tipus data-hora (combinant les característiques dels dos anteriors)	8 bytes
A	INTERVAL	Un interval de temps (amb precisió d'un microsegon, però que pot arribar als 178.000.000 anys)	12 bytes
	BOOL	Booleà, amb valors True i False	1 byte
G	POINT	Un punt de l'espai bidimensional (x,y) (dos float8)	16 bytes
Е	LSEG	Segment de línia definit per 2 punts (x1,y1) (x2,y2)	32 bytes
Ο	вох	Rectangle, definit pels extrems (x1,y1) (x2,y2)	32 bytes
M È	PATH	Conjunt de punts que representen una figura oberta o tancada: (x1,y1),, (xn,yn)	16+16n bytes
T R	POLYGON	Conjunt de punts que representen un figura tancada (x1,y1),, (xn,yn) (similar al path tancat)	40+16n bytes
C	CIRCLE	Cercle representat pel centre i el radi	24 bytes
	INET	Adreça IP, de 4 números separats per punts, amb número de bits de la màscara separat per /	variable

També disposarem d'un tipus **enumerat**. El veurem en l'última pregunta del tema.

En la documentació de PostgreSQL trobarem tots els tipus possibles:

http://www.postgresql.org/docs/9.5/static/datatype.html

Permet crear una nova taula. Obligatòriament s'hauran d'especificar els camps i els tipus de dades de cada camp. Òbviament, una vegada creada la taula estarà buida, sense cap fila.

Sintaxi

```
CREATE TABLE taula

( camp1 tipus [(grandària)] [DEFAULT valor] [restricció11] [restricció12] [...]

[, camp2 tipus [(grandària)] [DEFAULT valor] [restricció21] [restricció22] [...]

[, ...]]

[, restricciómultiple1 [, ...]] )
```

Podem observar que la definició de l'estructura de la taula va entre parèntesis, separant per comes la definició de cada camp.

- El nom de la taula no ha de ser el de cap altre objecte anterior (taula o vista). Si volem posar un nom amb més d'una paraula o amb una paraula reservada, l'haurem de posar entre cometes dobles; però no us ho aconselle, és preferible la utilització del guió baix, i així només és una paraula.
- En cada camp posarem el seu nom i el tipus. Si el tipus de dades és VARCHAR, podrem posar opcionalment la grandària màxima (si no la posem serà de 255 en el cas de text). Si el tipus de dades és NUMERIC, podrem posar opcionalment la grandària (número de xifres significatives) i número de xifres de la part fraccionària.
- Podem posar ocionalment un valor per defecte amb la clàusula **DEFAULT**. D'aquesta manera, en introduir una nova fila en la taula, si no li posem valor a aquest camp, agafarà el valor per defecte. En el valor es pot posar una constant del tipus del camp, o una expressió amb funcions, sempre que torne una dada dels tipus del camp.
- Podem posar opcionalment restriccions a cada camp. Hauran d'anar abans de la coma que separa del següent camp. També poden haver restriccions que afecten a més d'un camp, que preferiblement posarem al final de la definició de la taula. Veurem les restriccions en el següent punt.

Exemples

Si voleu practicar aquestos exemples, feu-lo sobre la Base de Dades **proves**. Si us dóna error perquè la taula que aneu a crear ja està creada la taula, esborreu-la primer, i torneu a executar la sentència.

1. Crear una nova taula anomenada **EMPLEAT1** amb dos camps, un anomenat **dni** de tipus text i llargària 10 i un altre anomenat **nom** amb llargària 50.

```
CREATE TABLE EMPLEAT1 (dni VARCHAR (10) , nom VARCHAR (50));
```

2. Crear una taula anomenada EMPLEAT2 amb un camp text de 10 caràcters anomenat dni; un altre camp de tipus text de llargària predeterminada (255) anomenat nom; un altre camp anomenat data_naixement de tipus data; un altre anomenat sou de tipus numèric, amb 6 xifres significatives, de les quals 2 ha de ser de la part fraccionària i un últim anomenat departament de tipus numèric menudet (INT2 o SMALLINT).

```
CREATE TABLE EMPLEAT2
```

```
( dni VARCHAR(10) ,
  nom VARCHAR ,
  data_naixement DATE ,
  sou NUMERIC(6,2) ,
  departament INT2 )
```

3. Crear una taula anomenada **EMPLEAT3** com el de l'exemple anterior, però amb dos camps més al final: un camp anomenat **poblacio** de tipus text de 50 caràcters, i amb el valor per defecte **Castelló** i un últim anomenat **data_incorporacio** de tipus data i valor per defecte la data d'avui

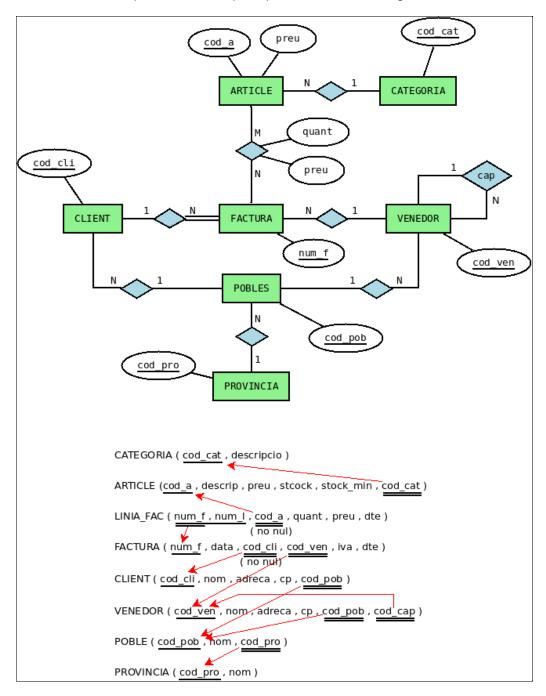
```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

Exercicis apartat 3.2.2

Al llarg d'aquesta tercera part, en el conjunt d'exercicis de DDL, crearem tota l'estructura de la Base de Dades FACTURA i ho farem sobre la BD que hem creat: Factura_III

L'esquema Entitat-Relació i l'esquema relacional que implementarem serà el següent:

En la Base de Dades anomenada FACTURA_III:

6.77 Creeu la taula CATEGORIA, amb els mateixos camps i del mateix tipus que en la taula CATEGORIA de FACTURA, però de moment sense clau principal ni cap altra restricció. Guardeu la consulta de creació com Ex_6_77.sql

<u>Nota</u>

Durant tots aquestos exercicis de DDL pot ser molt convenient tenir obertes les dues connexions: la de **FACTURA** (per anar consultant) i la de **FACTURA_III** (per anar creant i modificant)

Per mig de les restriccions podrem definir dins d'una taula restriccions d'usuari com són la definició de la clau principal, claus externes, camps no nuls i camps únics.

Hi ha dues maneres de definir restriccions: les que afecten a un únic camp (i que es posen en la mateixa definició del camp) i les que afecten o poden afectar a més d'un camp, que s'han de definir separadament de la definició dels camps. Comencem per les primeres, per ser més senzilles d'entendre:

Restriccions de camp únic

Són restriccions que es posen en la mateixa definició del camp i només afectaran a aquest camp: van per tant després del tipus de dades del camp i abans de la coma de separació dels camps.

La sintaxi és

```
[ CONSTRAINT nom ] {PRIMARY KEY | UNIQUE | NOT NULL | REFERENCES taula2 [(camp1)] | CHECK (condició)}
```

Si no posem nom a la restricció (CONSTRAINT nom) PostgreSQL li assignarà automàticament un nom. Açò pot resultar còmode en ocasions, per a no haver d'inventar-nos noms per a les restriccions, però després ens limitaria a que no podríem retocar aquestes restriccions.

Els tipus de restriccions que podem definir són:

• PRIMARY KEY: el camp serà clau principal.

Per exemple, d'aquesta manera definirem la taula EMPLEAT3 (com la de l'apartat anterior) amb el camp dni com a clau principal. Recordeu que l'heu d'esborrar primer (potser no l'estigueu visualitzant en pgAdmin, però sí que està creada; refresqueu constantment les taules per saber la situació actual)

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) CONSTRAINT cp_emp3 PRIMARY KEY,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

<u>Nota</u>

Podeu comprovar que si no poseu nom a la restrició, és a dir si poseu directament dni **VARCHAR (10) PRIMARY KEY**, i aneu al disseny de la taula (fent-li clic des de pgAdmin; recordeu que heu de refrescar per a que apareguen els nous objectes), PostgreSQL posa automàticament un nom a la restricció format pel nom de la taula seguit de **_pkey**.

Tingueu en compte també que si la taula ja existia donarà un error. Només heu d'esborrar-la primer.

 UNIQUE: el camp serà únic, és a dir, no es podrà agafar dues vegades el mateix valor en aquest camp (Indexat sense duplicats en Access). PostgreSQL generarà automàticament un índex per a aquest camp. Veurem què és un índex en la pregunta 3.2.6.

Per exemple, d'aquesta manera definiríem la taula EMPLEAT3 amb la restricció que el camp nom no es pot

repetir (si voleu provar la sentència feu-lo en la BD proves, i si ja existeix l'esborreu primer):

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR CONSTRAINT u_nom UNIQUE,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

• **NOT NULL**: el camp no podrà agafar un valor nul (*Requerido* en Access). Hem de ser conscients que no val la pena definir com a no nula la clau principal, ja que per definició ja ho és.

Per exemple, d'aquesta manera definirem que el camp **nom** ha de ser no nul.

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR CONSTRAINT nn_nom NOT NULL ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

• **REFERENCES**: servirà per a definir que aquest camp és una clau externa. Haurem d'especificar obligatòriament la taula a la qual apunta, i opcionalment podem posar entre parèntesis el camp de la taula al qual apunta, encara que si no ho posem, per defecte apuntarà a la clau principal (i nosaltres <u>sempre</u> voldrem apuntar a la clau principal).

Per exemple, d'aquesta manera podem definir la clau externa que apunta a la taula DEPARTAMENT (i que indica que l'empleat pertany al departament). Abans de crear aquesta versió de EMPLEAT3, hem de tenir creada la taula DEPARTAMENT, sinó donarà error:

```
CREATE TABLE DEPARTAMENT

( num_d INT2 CONSTRAINT cp_dep PRIMARY KEY ,
    nom_d VARCHAR(50) ,
    director VARCHAR(10) ,
    data DATE );
```

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 CONSTRAINT ce_emp3_dep REFERENCES DEPARTAMENT ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE );
```

Com ja es va veure en el tema 3 (Model Relacional) i en el tema 5 (Access), hi ha 3 maneres d'actuar quan s'esborra o es modifica una fila de la taula principal que té associades files en la taula relacionada per mig de la clau externa. Per exemple, què fem amb els familiars d'un empleat si esborrem l'empleat? Aquestes maneres d'actuar s'han d'especificar en el moment de definir la clau externa. La manera de posar-les en SQL i el significat són les següents:

NO ACTION: no es deixarà esborrar o modificar de la taula principal si en té alguna fila relacionada.
 És l'opció per defecte. Així en l'exemple d'EMPLEAT3, amb una clau externa que apunta a
 DEPARTAMENT, si intentem esborrar o modificar el numero d'un departament que té empleats, ens donarà un missatge d'error, avisant que com té registres relacionats en una altra taula no es pot

esborrar o modificar.

 CASCADE: s'esborraran (o modificaran) en cascada els registres relacionats de la taula on està la clau externa. S'especificarà amb ON DELETE CASCADE o ON UPDATE CASCADE.

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 CONSTRAINT ce_emp3_dep REFERENCES DEPARTAMENT

ON DELETE CASCADE ON UPDATE CASCADE ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

D'aquesta manera si esborrem un departament de la taula DEPARTAMENT, s'esborraran també els empleats de la taula EMPLEATS3 d'aquest departament. I si en la taula DEPARTAMENT modifiquem un número de departament, per exemple de 5 a 50, aquest valor serà el nou valor en el camp departament de la taula EMPLEAT3 per a aquells que abans teníen un 5.

SET NULL: posarà a nul el camp que és clau externa dels registres que estiguen relacionats amb
 l'esborrat o modificat de la taula principal. Així, si férem la següent definició de la taula EMPLEAT3

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 CONSTRAINT ce_emp3_dep REFERENCES DEPARTAMENT

ON DELETE SET NULL ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

en el cas que esborrem el departament 5, no donaria cap error per aquesta restricció d'integritat, i posaria a nul el departament d'aquells empleats que abans eren del departament 5.

CHECK: farà una comprovació per a validar els valors introduïts per a aquest camp. La condició de validació ha
d'anar entre parèntesis, i ha de ser una expressió, normalment de comparació del camp en qüestió amb algun valor.

Per exemple, anem a exigir que el sou siga estrictament positiu (per tipus de dades numèric, podria agafar el valor 0 o valors negatius)

```
CREATE TABLE EMPLEAT3
  ( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) CONSTRAINT sou_positiu CHECK (sou > 0) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

Evidentment es pot posar més d'una restricció en la definició d'una taula. En aquest exemple arrepleguem totes les anteriors, és a dir, definim la taula **EMPLEAT3** amb tots els seus camps, i definint la *clau principal* (**dni**), amb el camp **nom** *únic*, amb el **sou** *estrictament positiu*, i amb el camp **departament** que serà *clau externa* que apunta a la taula DEPARTAMENT. Per complicar-lo un poc més també exigirem que el camp **nom** siga *no nul*, i així veure que es pot posar més d'una restricció en un camp.

```
( dni VARCHAR(10) CONSTRAINT cp_emp3 PRIMARY KEY ,
    nom VARCHAR CONSTRAINT u_nom UNIQUE CONSTRAINT nn_nom NOT NULL ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) CONSTRAINT sou_positiu CHECK (sou > 0) ,
    departament INT2 CONSTRAINT ce_emp3_dep REFERENCES DEPARTAMENT ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE )
```

Observeu que com a qüestió d'estil s'han posat noms a les restriccions que d'alguna manera suggereixen el motiu de la restricció. Així, **cp_emp3** vol dir *clau princpal de EMPLEAT3*, **u_nom** vol dir que el camp *nom* és *únic*, **nn_nom** vol dir que *nom* és *no nul*, **nn_sou** vol dir que *sou* és *no nul*, i **ce_emp3_dep** vol dir *clau externa de la taula EMPLEAT3 a la taula DEPARTAMENT*. Si tenim un criteri clar per als noms de les restriccions, si després les volem desactivar temporalment o senzillament esborrar-les, ho podrem fer des de SQL.

Restriccions de camp múltiple

També s'anomenen restriccions de taula, en contraposició a les anteriors, que són restriccions de camp. Són restriccions que van dins de la definició d'una taula però fora de la definició d'un camp, i que poden afectar a un o més d'un camp. S'haurà de definir expressament a quin o quins camps afecten.

La sintaxi general, en aquesta ocasió és

```
[ CONSTRAINT nom ] {PRIMARY KEY | UNIQUE | FOREIGN KEY | CHECK (condicio)} (c11 [,c12][,...])
[ REFERENCES taula2 [ (c21 [,c22][,...]) ] ]
[ ON DELETE {CASCADE | SET NULL}] [ON UPDATE {CASCADE | SET NULL}] ]
```

Igual que abans, si no posem nom a la restricció (CONSTRAINT nom) PostgreSQL li n'assignarà un automàticament, que serà construït de manera molt lògica.

Observeu que ara sempre especifiquem el o els camps afectats.

Els tipus de restriccions són els mateixos que en el cas anterior, però la sintaxi variarà lleugerament:

 PRIMARY KEY: posarem entre parèntesis el camp o camps (en aquest cas separats per comes) que seran clau principal.

Per exemple, definim una altra vegada el camp dni com a clau principal de la taula EMPLEAT3

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE ,
    CONSTRAINT cp_emp3 PRIMARY KEY (dni) )
```

I ara un altre per a definir la clau principal de FAMILIAR. Com la clau està formada per 2 camps, estem obligats a utilitzar una restricció de camp múltiple.

```
CREATE TABLE FAMILIAR

( dni VARCHAR(10),
    nom VARCHAR,
    data_n DATE,
    parentesc VARCHAR(50),
    CONSTRAINT cp_fam2 PRIMARY KEY (dni,nom))
```

Com comentàvem, si la clau principal està formada per 2 camps estarem obligats a utilitzar una restricció de camp múltiple. Un **error prou comú** seria el següent:

```
CREATE TABLE FAMILIAR2

( dni VARCHAR(10) PRIMARY KEY,

nom VARCHAR PRIMARY KEY,

data_n DATE,

parentesc VARCHAR(50) )
```

Podeu comprovar que donarà **error**, perquè estem intentant definir 2 claus principals. La clau principal és única, això sí formada per 2 camps en aquesta ocasió.

• **UNIQUE**: ara posarem entre parèntesis el o els camps que seran únics (en el seu conjunt). PostgreSQL generarà automàticament un índex per a aquesta combinació de camps. Veurem què és un índex en la pregunta 3.2.6.

Per exemple, modifiquem la definició de EMPLEAT3 (anomenant-la EMPLEAT4), amb un camp per als **cognoms** i un camp per al **nom**. Definirem la restricció que els camps cognoms i nom (en conjunt) no es poden repetir.

```
CREATE TABLE EMPLEAT4

( dni VARCHAR(10),
  cognoms VARCHAR,
  nom VARCHAR,
  data_naixement DATE,
  sou NUMERIC(6,2),
  departament INT2,
  CONSTRAINT u_nom4 UNIQUE (cognoms,nom))
```

NOT NULL.

No existeix aquesta opció com a restricció múltiple. Per tant s'ha de definir sempre com a restricció de camp únic.

• FOREIGN KEY: servirà per a definir que aquest o aquestos camps són una clau externa. És la que més varia en la seua sintaxi, ja que hem d'especificar tant el o els camps d'aquesta taula que són clau externa, com la taula a la qual apunta (i en tot cas el o els camps on s'apunta, encara que si no ho posem apuntarà a la clau principal de l'altra taula, cosa que voldrem sempre):

```
[CONSTRAINT nom] FOREIGN KEY (c11 [,c12][,...]) REFERENCES taula2 [(c21 [,c22] [,...])] [ON DELETE {CASCADE | SET NULL}] [ON UPDATE {CASCADE | SET NULL}]
```

En l'exemple de la clau externa que apunta a la taula DEPARTAMENT quedarà així:

```
CREATE TABLE EMPLEAT3

( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE ,
    CONSTRAINT ce_emp3_dep FOREIGN KEY (departament) REFERENCES DEPARTAMENT )
```

CHECK: ara la condició de validació podrà afectar a més d'un camp

Per exemple podríem exigir que la data d'incorporació siga estrictament posterior a la data de naixement

```
CREATE TABLE EMPLEAT3
( dni VARCHAR(10) ,
```

```
nom VARCHAR ,
data_naixement DATE ,
sou NUMERIC(6,2) ,
departament INT2 ,
poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE ,
CONSTRAINT check_dates CHECK (data_incorporacio > data_naixement) )
```

O una altra una miqueta més real, anem a agafar empleats de més de 18 anys, i per tant anem a exigir que la data d'incorporació siga més de 18 anys posterior a la data de naixement. Per a això utilitzem la funció **AGE(f1,f2)** que calcula el temps entre la data d2 i la data d1 (que ha de ser la posterior), i d'ahí extraurem els anys amb **EXTRACT(year FROM ...)**

```
CREATE TABLE EMPLEAT3
  ( dni VARCHAR(10) ,
    nom VARCHAR ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) ,
    departament INT2 ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE ,
    CONSTRAINT check_dates
        CHECK (EXTRACT(year FROM AGE(data_incorporacio,data_naixement) ) >=18 ) )
```

Evidentment, es poden barrejar les restriccions de camp únic i les de camp múltiple. Ací en tenim un exemple on s'arrepleguen moltes (no totes) les restriccions anteriors. Hem posat de camp múltiple la dels 18 anys dels empleats, perquè no hi ha un altre remei, i també la de no repetició del camp **nom**, encara que podia ser de camp únic:

```
CREATE TABLE EMPLEAT3
  ( dni VARCHAR(10) CONSTRAINT cp_emp3 PRIMARY KEY ,
    nom VARCHAR CONSTRAINT nn_nom NOT NULL ,
    data_naixement DATE ,
    sou NUMERIC(6,2) CONSTRAINT sou_positiu CHECK (sou > 0) ,
    departament INT2 CONSTRAINT ce_emp3_dep REFERENCES DEPARTAMENT ,
    poblacio VARCHAR(50) DEFAULT 'Castelló' ,
    data_incorporacio DATE DEFAULT CURRENT_DATE ,
    CONSTRAINT u_nom3 UNIQUE (nom) ,
    CONSTRAINT check_dates
        CHECK (EXTRACT(year FROM AGE(data_incorporacio,data_naixement) ) >=18 ) )
```

Exercicis apartat 3.2.3

En FACTURA_III

- 6.79 Crear la taula PROVINCIA, amb la clau principal.
- **6.80** Crear la taula **POBLE**, amb la clau principal i la restricció que el camp **cod_pro** és clau externa que apunta a PROVINCIA.
- **6.81** Crear la taula **VENEDOR**, amb la clau principal i la clau externa a POBLE (de moment no definim la clau externa a VENEDOR, que és reflexiva).
- 6.82 Crear la taula CLIENT, amb la clau principal i la clau externa a POBLE
- **6.83** Crear la taula **FACTURA**, amb la clau principal i les claus externes a CLIENT i VENEDOR. També heu d'exigir que **cod_cli** siga no nul.
- **6.84** Crear la taula **LINIA_FAC**, amb la clau principal (observa que està formada per 2 camps) però de moment sense la clau externa que apunta a ARTICLE. A més **cod_a** ha de ser no nul.

Permet modificar l'estructura d'una taula ja existent, bé afegint, llevant o modificant camps (columnes), bé afegint o llevant restriccions. També servirà per a canviar el nom d'un camp i fins i tot canviar el nom de la taula

Sintaxi

Per a alterar l'estructura d'algun camp o restricció utilitzarem aquesta sintaxi:

```
ALTER TABLE taula {ADD | DROP | ALTER} {COLUMN camp | CONSTRAINT restricciómúltiple}
```

Per a canviar el nom d'un camp:

```
ALTER TABLE taula

RENAME [COLUMN] camp TO nou_nom_camp
```

Per a canviar el nom de la taula:

```
ALTER TABLE taula

RENAME TO nou_nom_taula
```

Afegir camp o restricció

Si volem afegir una columna o una restricció, l'haurem de definir totalment.

• En el cas d'un camp, haurem d'especificar el nom, el tipus i opcionalment una restricció que afecte només al camp. Per exemple, aquesta sentència afegeix el camp supervisor (de tipus text de 10) a la taula EMPLEAT3. Observeu que en la definició del camp poden entrar restriccions de camp únic.

```
ALTER TABLE EMPLEAT3

ADD COLUMN supervisor VARCHAR(10)
```

 En el cas d'una restricció, aquesta serà del tipus de restricció múltiple, amb la sintaxi que vam veure en l'apartat de restriccions. Per exemple, aquesta sentència afegeix la clau externa reflexiva (de EMPLEAT3 a EMPLEAT3) que indica els supervisors. El dni hauria de ser la clau principal de EMPLEAT3

```
ALTER TABLE EMPLEAT3

ADD CONSTRAINT ce_emp3_emp3 FOREIGN KEY (supervisor) REFERENCES EMPLEAT3

(dni)
```

Modificar un camp

Podem fer dues coses: modificar el tipus del camp o modificar el valor per defecte (posar valor per defecte o llevar-lo)

Per a canviar el tipus haurem d'utilitzar la sintaxi ... **ALTER COLUMN** *camp* **TYPE** *nou_tipus* . Per exemple anem a fer que el camp poblacio siga de 25 caràcters

```
ALTER TABLE EMPLEAT3
ALTER COLUMN poblacio TYPE VARCHAR(25)
```

Canviar el tipus de dades és automàtic quan els tipus són compatibles entre ells. Si no ho són ens donarà error, però segurament ho podrem esquivar amb la clàusula **USING**, que ens permet posar a continuació el camp i aprofitem per a posar un **operador de conversió de tipus** (::) amb aquesta sintaxi:

```
ALTER TABLE TAULA
ALTER COLUMN camp TYPE tipus_nou USING camp::tipus_nou
```

Per a canviar el valor per defecte utilitzarem la sintaxi: ... ALTER COLUMN camp {SET | DROP} DEFAULT [expressió]

```
ALTER TABLE EMPLEAT3

ALTER COLUMN poblacio DROP DEFAULT
```

Esborrar camp o restricció

Si volem llevar un camp o una restricció és suficient amb especificar el nom del camp o de la restricció (per això pot ser molt interessant donar nom a les restriccions). En el primer exemple llevem la clau externa del supervisor. En la segona llevem el camp supervisor.

```
ALTER TABLE EMPLEAT3

DROP CONSTRAINT ce_emp3_emp3;

ALTER TABLE EMPLEAT3

DROP COLUMN supervisor
```

Renomenar un camp

Per exemple renomenem el camp data_incorporacio a data_inc:

```
ALTER TABLE EMPLEAT3

RENAME COLUMN data_incorporacio TO data_inc
```

Renomenar la taula

Ara li posarem el nom EMP3 a la taula EMPLEAT3

```
ALTER TABLE EMPLEAT3
RENAME TO EMP3
```

Exemples

1. Modificar la taula EMP3 per afegir el camp cp (codi postal) de tipus text de 5 caràcters.

```
ALTER TABLE EMP3 ADD COLUMN cp VARCHAR(5);
```

2. Modificar la taula **EMP3** per modificar el camp anterior i que siga de tipus numèric.

```
ALTER TABLE EMP3 ALTER COLUMN op TYPE NUMERIC(5) USING CP::NUMERIC;
```

3. Modificar la taula **EMP3** per afegir la restricció (encara que siga un poc estranya) que no es pot repetir la combinació codi postal i població.

```
ALTER TABLE EMP3 ADD CONSTRAINT u cp pobl UNIQUE (cp,poblacio);
```

4. Modificar la taula EMP3 per esborrar la restricció anterior

```
ALTER TABLE EMP3 DROP CONSTRAINT u cp pobl;
```

5.	Modificar la taula EMP3 per modificar el nom del camp cp a codi_postal

ALTER TABLE EMP3 RENAME COLUMN cp TO codi_postal;

6. Renomenar la taula EMP3 a EMPLEAT3

ALTER TABLE EMP3 RENAME TO EMPLEAT3;

Exercicis apartat 3.2.4

En FACTURA_III

- 6.85 Afegir un camp a la taula VENEDOR anomenat alies de tipus text, que ha de ser no nul i únic.
- **6.86** Esborrar el camp anterior, alies, de la taula VENEDOR.
- 6.87 Afegir la clau principal de CATEGORIA.
- **6.88** En la taula **ARTICLE** afegir la clau principal i la clau externa a CATEGORIA.
- **6.89** En la taula **LINIA_FAC** afegir la clau externa que apunta a FACTURA, **exigint que s'esborre en cascada** (si s'esborra una factura, s'esborraran automàticament les seues línies de factura). I també la clau externa que apunta a ARTICLE (aquesta normal, és a dir NO ACTION)

Nota

Per a no fer-lo massa llarg s'han deixat de definir alguna restricció, concretament la reflexiva de VENEDOR a VENEDOR (que marca el cap)

Ens servirà per esborrar absolutament una taula, tant les dades com l'estructura. S'ha d'anar amb compte amb ella, perquè és una operació que no es pot desfer, i per tant potencialment molt perillosa.

Sintaxi

DROP TABLE taula

Exemples

DROP TABLE FAMILIAR

Els índex són estructures de dades que permeten mantenir ordenada una taula respecte a un o més d'un camp, cadascun d'ells de forma ascendent o descendent.

Tenir un índex per un determinat camp o camps permet reduir dràsticament el temps utilitzat en ordenar per ells (perquè ja es manté aquest ordre) i també quan es busca un determinat valor d'aquest camp, ja que com està ordenat es poden fer recerques binàries o dicotòmiques. Quan no està ordenat no hi ha més remei que fer una recerca seqüencial, que és considerablement més lenta.

De tota manera no s'ha d'abusar dels índex, ja que és una estructura addicional de dades que ocuparà espai, i que com s'han de mantenir els índex constantment actualitzats, cada vegada que es realitza una operació d'actualització (inserció, modificació o esborrat) s'ha de reestructurar l'índex, per a posar o llevar l'element al seu lloc.

El següent vídeo intenta explicar de forma molt senzilla com es podria implementar un índex, per poder observar les característiques anteriors. Hem de ser conscients, però, que tot aquest procés és transparent per a l'usuari, que només notaria, en crear un índex, que els SELECT van més ràpids, i els INSERT, DELETE i UPDATE van més lents.

Creació d'índex

A banda de la creació explícita d'índex que farem en aquesta pregunta, PostgreSQL crea implícitament un índex cada vegada que:

- Creem una clau princpal
- Creem una restricció d'unicitat (UNIQUE)

En ambdós casos serà un índex que no es podrà repetir. Per tant, en els casos anteriors no cal crear un índex, perquè PostgreSQL ja ho ha fet automàticament.

En PostgreSQL la creació d'índex és molt completa. Anem a veure una versió resumida:

```
CREATE [UNIQUE] INDEX nom_index
ON taula (c1 [ASC|DESC][, c2 [ASC|DESC], ...] [NULLS { FIRST | LAST }] )
```

Si posem l'opció UNIQUE impedirà que es repetesquen els valors del camp (o camps) que formen l'índex, de forma similar a la restricció UNIQUE del CONSTRAINT.

L'opció d'ordenació per defecte és l'ascendent.

Podem fer que els nuls estiguen al principi de tot o al final de tot, segons ens convinga:

- FIRST: farà que en l'ordenació els valors nuls vagen abans de qualsevol altre valor. Aquesta és l'opció per defecte si l'ordre és descendent a més de crear l'índex fa que siga clau principal. Evidentment no ha d'haver una clau principal creada amb anterioritat.
- LAST: els valors nuls estaran al final de tot, després de qualsevol altre valor. És l'opció per defecte quan l'ordre és ascendent.

Exemples

1. Crear un índex en la taula EMPLEAT4 per al camp departament en ordre ascendent .

```
CREATE INDEX i_dep ON EMPLEAT4 (departament);
```

2. Crear un index per al camp data_naixement (descendent) i sou (ascendent) en la taula EMPLEAT4. En els dos casos, data naixement i sou, s'han d'ordenar els valors nuls al final

```
CREATE INDEX i_dat_sou ON EMPLEAT4 (data_naixement DESC NULLS LAST, sou NULLS LAST):
```

Esborrar un índex

La sentència d'esborrar un índex és molt senzilla. Només hem d'especificar el nom de l'índex i la taula on està definit.

```
DROP INDEX nom index ON taula
```

Exercicis apartat 3.2.6

En FACTURA_III

6.90 Afegir un índex anomenat i_nom_cli a la taula CLIENT pel camp nom.

6.91 Afegir un índex anomenat i_adr_ven a la taula VENEDOR per a que estiga ordenat per cp (ascendent) i adreca (descendent).

Les vistes, també anomenades esquemes externs, consisteixen en visions particulars de la B.D. Es correspon al nivell extern de l'arquitectura a tres nivells. Les taules, que són les que realment contenen les dades i donen la visió global de la B.D., corresponen al nivell conceptual.

La sintaxi bàsica és la següent:

```
CREATE VIEW nom_vista

AS subconsulta
[WITH READ ONLY];
```

on se li dóna un nom, és el resultat d'una subconsulta (un SELECT), i tenim la possibilitat d'impedir la modificació de les dades.

Per exemple, una vista amb les comarques, el número de poblacions de cada comarca, el total d'habitats i l'altura mitjana:

```
CREATE OR REPLACE VIEW ESTADISTICA AS

SELECT nom_c, count(nom) AS num_p, sum(poblacio) AS pobl, avg(altura) AS

alt_mitjana

FROM POBLACIONS

GROUP BY nom_c

ORDER BY nom_c;
```

Nota

Si voleu provar aquesta vista, ho podeu fer en la Base de Dades **geo**, ja que en ella tenim dades per a la consulta que proporciona les dades a la vista. Recordeu que ens estem connectant tots com el mateix usuari, per tant si algú ha creat un objecte (en aquest cas una vista) no es podrà utilitzar aquest nom per a crear un altre objecte. Per això és convenient que si feu una prova de crear un objecte, després esborreu aquest objecte.

Observeu la sintaxi CREATE OR REPLACE, que va molt bé per a crear, i si ja existeix per a substituir. Com que estem accedint tots com el mateix usuari, serà prou normal que l'objecte ja existesca per haver-lo creat un company. D'aquesta manera el substituirem. No passa res per esborrar un objecte ja existent, ja que tot açò són proves.

La manera d'utilitzar-la és com una taula normal, però ja sabem, que en realitat les dades estan en les taules.

```
SELECT *
FROM ESTADISTICA;
```

I fins i tot es pot jugar amb taules i vistes. En aquesta sentència traurem la província, nom de la comarca, número de pobles i altura mitjana de les comarques amb 5 o menys pobles:

```
SELECT provincia, COMARQUES.nom_c, num_p, alt_mitjana

FROM COMARQUES , ESTADISTICA

WHERE COMARQUES.nom_c=ESTADISTICA.nom_c and num_p <= 5;
```

Per a esborrar una vista

```
DROP VIEW nom_vista
```

Per exemple, per a esborrar la vista anterior:a esborrar una vista

```
DROP VIEW ESTADISTICA;
```


Exercicis de l'apartat 3.2.7

En FACTURA_III

6.92 Crear la vista RESUM_FACTURA, que ens dóne el total dels diners de la factura, el total després del descompte d'articles, i el total després del descompte de la factura, tal i com teníem en la consulta 6.56. A partir d'aquest moment podrem utilitzar la vista per a traure aquestos resultats

3.2.8. Creació d'altres objectes: seqüències, dominis i tipus.

Una de les característiques de PostgreSQL és la seua gran versatilitat.

En concret es poden crear molts objectes. A banda dels habituals, vistes, seqüències, ... es poden xcrear més tipus d'objectes. En aquest curs donarem una ulladeta als dominis i la definició de nous tipus de dades.

Hem de tenir en consideració que tots ens connectarem com el mateix usuari per a fer proves. Per tant els objectes que creem poden fastidiar a altres companys si utilitzem tots els mateixos noms.

En altres SGBD (com per exemple Oracle) existeix la possibilitat de crear els objectes posant **CREATE OR REPLACE** ..., que si no existeix el crea, i si existeix el substitueix. Lamentablement en PostgreSQL depén de la versió: en les més modernes sí que es pot, però en versions anteriors (com la 8.4 que és la que tenim ara en el servidor) no podrem, excepte en les vistes i les funcions.

També es poden crear sequències (**SEQUENCE**), que són objectes que agafen valors numèrics que van incrementant-se (com l'autonumèric).

```
CREATE SEQUENCE nom_seqüència

[START WITH valor_inicial]

[INCREMENTED BY valor_increment] ...;
```

La sentència és més llarga, per a considerar més casos. Per a nosaltres està bé així.

Per defecte, el valor inicial és 1, i l'increment també 1.

És un objecte independent de les taules. S'utilitza de la següent manera:

CURRVAL ('nom_seqüència') torna el valor actual (ha d'estar inicialitzat)

NEXTVAL('nom_seqüència') incrementa la seqüència i torna el nou valor (excepte la primera vegada que l'inicia amb el valor inicial)

La manera habitual d'utilitzar-lo serà per obtenir un valor que s'afegirà a un camp d'una taula (normalment la clau principal).

Suposem que tenim una taula anomenada **FACTURA** amb l'estructura que ve a continuació, i volem que la clau principal siga un autonumèric. Ho podem provar sobre la Base de Dades i usuari **proves**.

```
CREATE TABLE FACTURA

( num_f NUMERIC(7) CONSTRAINT cp_fact PRIMARY KEY,

data DATE,

client VARCHAR(10));
```

Primer ens crearem la següència:

```
CREATE SEQUENCE s_num_fac START WITH 2016001;
```

Després l'utilitzem:

```
INSERT INTO FACTURA VALUES (NEXTVAL('s_num_fac'), '15-01-2016','cli001');
```

Si ara mirem el contingut de la taula **FACTURA** obtindrem:

	num_f [PK] nume	data date	client character v
1	2016001	2016-01-15	cli001
*			

O fins i tot en el moment de declarar la taula, li posem un valor per defecte al camp, que serà el següent de la seqüència. No haurem d'introduir ara res en la columna **num_f**, que agafa el valor de la seqüència

```
CREATE TABLE FACTURA2

( num_f NUMERIC(7) CONSTRAINT cp_fact2 PRIMARY KEY DEFAULT NEXTVAL('s_num_fac'),
data DATE,
client VARCHAR(10));
```

```
INSERT INTO FACTURA2(data,client) VALUES ('15-01-2016','cli001');
```

Observeu també que en la taula FACTURA2, el valor comença per 2016002, ja que el primer valor l'havíem utilitzat en

	num_f [PK] nume	data date	client characte
1	2016002	2016-01-15	cli001
*			

FACTURA. Per tant el contingut de la taula FACTURA2 serà:

També ho podríem haver fet declarant la clau de tipus **SERIAL**, que el que fa és implementar una seqüència, i donar valors successius per al camp on està definida. Però d'aquesta manera la seqüència comença sempre per 1

```
CREATE TABLE FACTURA3

( num_f SERIAL CONSTRAINT cp_fact3 PRIMARY KEY,

data DATE,

client VARCHAR(10));
```

I després fer la inserció d'aquesta manera:

```
INSERT INTO FACTURA3(data,client) VALUES ('15-01-2016','cli001')
```

Com comentàvem, el valor introduït per la sequència serà 1:

	num_f [PK] serial	data date	client character v
1	1	2016-01-15	cli001
*			

Tornarem a veure aquest exemple en les consultes d'actualització, concretament el INSERT.

Per a esborrar una seqüència utilitzarem la sentència DROP SEQUENCE:

```
DROP SEQUENCE s_num_fac
```

De moment aquesta sentència ens donaria error, ja que la taula **FACTURA2** utilitza aquesta seqüència. Esborrarem primer les 3 taules, i després la seqüència per a no interferir amb els companys/es.

```
DROP TABLE FACTURA, FACTURA2, FACTURA3;

DROP SEQUENCE s_num_fac;
```

Els dominis són els conjunts de valors que pot agafar un determinat camp. Habitualment es posa senzillament un tipus de dades. Però el model relacional teòric és més restrictiu, i els dominis encara podrien ser subconjunts d'aquestos tipus de dades.

Normalment aquestos subconjunts es realitzen per mig dels *check*, que permeten una regla de validació (una condició) per a donar les dades com a bones (per exemple, un sou sempre és positiu, per tant, a banda de fer que siga numèric podríem obligar a que fóra positiu).

PostgreSQL permet definir dominis, que seran d'un determinat tipus base, d'una grandària determinada (opcional), amb un valor per defecte (opcional) i fins i tot amb una clàusula *check*. A partir d'aquest moment, un o més d'un camp els podrem definir d'aquest domini (amb l'avantatge que canviant el domini canviem el tipus de tots els camps que el tenen).

Anem a veure alguns exemples que es poden realitzar sobre l'usuari **proves**.

```
CREATE DOMAIN sou AS numeric(7,2)

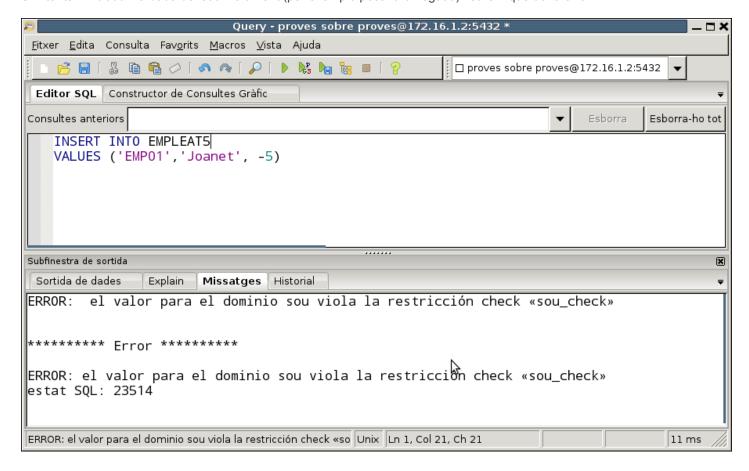
CHECK (VALUE > 0);
```

Si us dóna error perquè ja existia el domini, senzillament esborreu el domini anterior i ho torneu a provar

Ara podríem definir la taula:

```
CREATE TABLE EMPLEAT5
  ( cod_e varchar(5) primary key,
    nom_e varchar(50),
    salari sou);
```

Si intentem introduir la dada del sou malament (per exemple posant-lo negatiu) veurem que dóna error.

Un altre exemple, que farem sobre la Base de Dades **proves**, encara que és un exemple basat en les taules que teníem en **geo**.

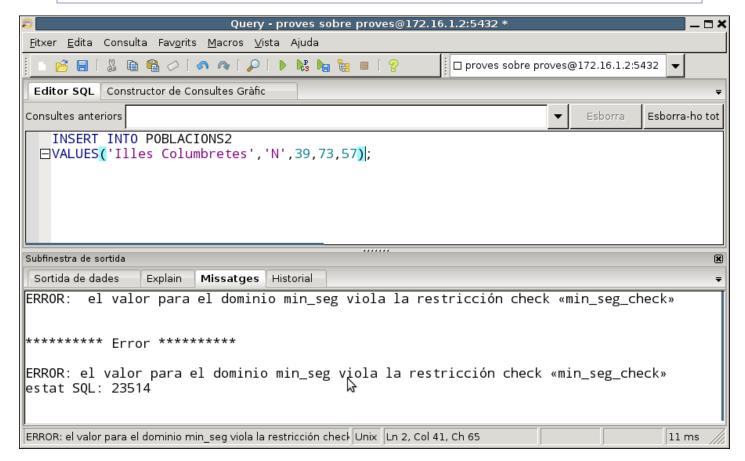
En la taula de **POBLACIONS** tenim les coordenades (**latitud** i **longitud**). Podríem intentar fer uns dominis per a marcar l'hemisferi (N S per a latitud, i E W per a longitud), els **graus de latitud** (-90° a 90°), **graus de longitud** (-180° a 180°) en longitud, per als **minuts** (0' a 59'), **segons** (0" a 59"). Centrem-nos en la latitud:

Ara podríem definir una alternativa a la taula de POBLACIONS:

```
CREATE TABLE POBLACIONS2
     ( nom VARCHAR(50) CONSTRAINT cp_pob2 PRIMARY KEY,
     lat_h hemi_lat,
     lat_g graus_lat,
     lat_m min_seg,
     lat_s min_seg);
```

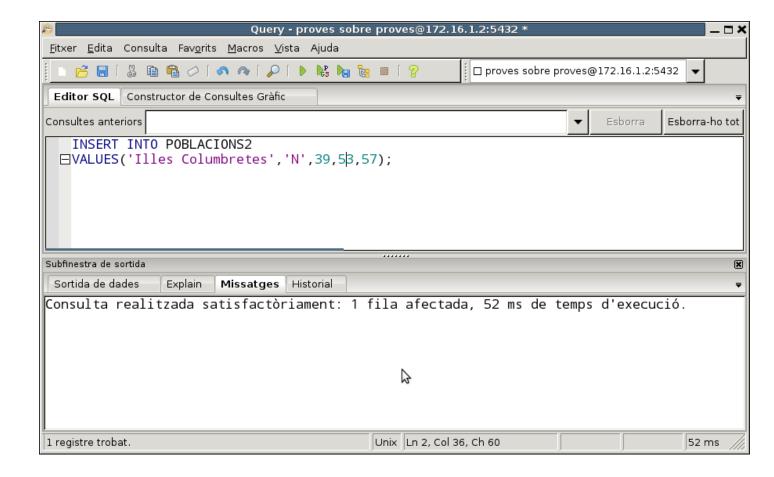
i comprovaríem que les latituds s'han d'introduir correctament. Si posem per exemple els minuts malament, dóna error

```
INSERT INTO POBLACIONS2
   VALUES('Illes Columbretes','N',39,73,57);
```


Però no hi ha problema si les dades són correctes.

```
INSERT INTO POBLACIONS2
   VALUES('Illes Columbretes','N',39,53,57);
```


Per a esborrar un domini, utilitzarem DROP DOMAIN.

```
DROP DOMAIN sou;
```

Si algun camp està definit amb el domini que esborrem, donarà error. Si esborràrem amb l'opció CASCADE, s'esborrarien els camps de les taules amb aquest domini. Per a deixar que els companys/es puguen treballar també, esborrem tot el que hem creat:

```
DROP TABLE EMPLEAT5;

DROP DOMAIN sou;
```

Encara no esborrem els dominis hemi_lat, graus_lat i min_seg, perquè els utilitzarem en la següent pregunta.

Ja havíem comentat que PosgreSQL és molt versàtil, i permet a l'usuari crear tipus de dades personals.

Tres són les maneres de crear un tipus de dades: compost, enumerat i extern.

- El **compost** és com un registre, on s'especifiquen els *camps* i els *tipus*.
- Enumenat: posarem els possibles valors entre parèntesis.
- L'extern és molt més complet i complex que permet crear un nou tipus base, amb una estructura interna i amb funcions (normalment creades en C) d'entrada (per a introduir la dada) i eixida (per a representar-la), d'anàlisi, ... Aquest tipus s'escapa dels objectius d'aquest curs

Compost

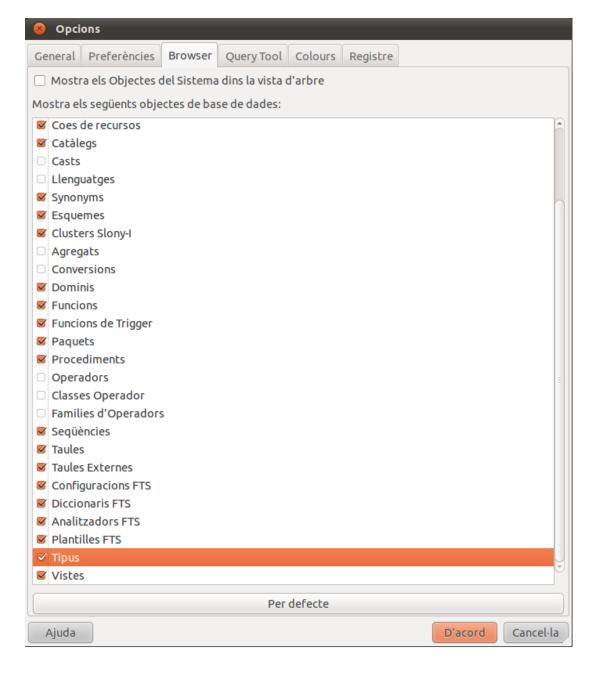
Posarem entre parèntesi el nom dels camps i el tipus que formaran part d'aquest tipus compost. Per exemple, sobre la Base de Dades **proves**:

```
CREATE TYPE num complex AS (a float4, b float4);
```

que ens serviria per a representar números complexes. Si us dóna error perquè ja existieix el tipus (perquè l'ha creat un company/a), senzillament esborreu-lo abans i ho torneu a provar

<u>Nota</u>

A partir de la versió 1.8 de **pgAdmin**, potser per defecte no es visualitzen tots les classes d'objectes que tenim definits en la nostra Base de Dades. Per exemple, és fàcil no poder veure els tipus de dades definits per nosaltres. Però podem anar al menú *Fitxer -> Opcions*, i en la pestanya *Browser* triar les classes d'objectes que volem visulitzar:

Un altre exemple (no cal fer-lo, és il·lustratiu només):

```
CREATE TYPE lat AS (
   h char(1),
   g numeric(2,0),
   m numeric(2,0),
   s numeric(2,0));
```

per a representar la latitud, encara que podríem aprofitar els dominis creats en el punt anterior, i ens eixirà millor (aquest sí que el podeu fer):

```
CREATE TYPE lat AS (
   h hemi_lat,
   g graus_lat,
   m min_seg,
   s min_seg);
```

i el tipus lat haurà de respectar les restriccions de cada domini dels quatre camps.

Ara podríem definir una taula

```
CREATE TABLE POBLACIONS3 (
nom VARCHAR(50) CONSTRAINT cp_pob3 PRIMARY KEY,
latitud lat,
comarca varchar(50));
```

D'aquesta manera queda molt compacte.

Per exemple, aquesta introducció de dades donarà un error, ja que l'hemisferi no és correcte:

```
INSERT INTO POBLACIONS3

VALUES ('Castelló','(K,39,59,10)','Plana Alta');
```

En canvi aquesta funcionarà perfectament:

```
INSERT INTO POBLACIONS3
    VALUES ('Castelló','(N,39,59,10)','Plana Alta');
```

Per a accedir als camps dels tipus compostos, bé ja definits, bé definits per nosaltres, haurem de posar el nom de la columna seguida d'un punt i seguit del nom del camp. Però en les sentències SQL se'ns presenta un problema: que aquesta sintaxi serveix per a posar també el nom de la taula seguit del nom de la columna. Així per exemple ens donarà error la següent sentència, en la que volem traure el nom de la població, la latitud i si està en l'hemisferi nord o sud:

```
SELECT nom, latitud, latitud.h FROM POBLACIONS3;
```

L'error el dóna perquè en **latitud.h** espera que latitud siga una taula i h una columna. La manera d'esquivar aquest error és posar entre parèntesis la columna:

```
SELECT nom, latitud, (latitud).h FROM POBLACIONS3;
```

En el tema següent, el de programació en **PL/pgSQL** veurem que allà no caldrà posar els parèntesis, perquè no hi haurà la confusió de taula.columna

Enumerat

El tipus enumerat és un conjunt de dades *estàtiques* definides en el moment de la creació del tipus, amb un ordre també predefinit. Està disponible des de la versió **8.3** de **PostgreSQL**.

Ací tenim un exemple:

```
CREATE TYPE d_set AS ENUM

('dilluns','dimarts','dimecres','dijous','divendres','dissabte','diumenge');
```

Posteriorment el podrem utilitzar, per exemple, en la definició d'una taula:

```
CREATE TABLE HORARI (
    cod_pr NUMERIC(5) PRIMARY KEY,
    d_tut d_set,
    h_tut NUMERIC(4,2));
```

Ara el podem utilitzar. Haurem de tenir en compte que els valors són únicament els definits. I s'ha de respectar majúscules i minuscules.

```
INSERT INTO HORARI VALUES (1,'dimarts',10);
```

En canvi, aquesta donaria error:

```
INSERT INTO HORARI VALUES (2, 'Dimecres', 12);
```

ja que el nom de la setmana comença en majúscula.

Introduïm algunes dades més

```
INSERT INTO HORARI VALUES (2, 'dimecres',12) , (3, 'dilluns',9) , (4, 'divendres',11);
```

Podem comprovar com l'ordre predefint és el del moment de la creació del tipus:

```
SELECT * FROM HORARI ORDER BY d_tut;
```

I com també es pot comprovar en aquesta sentència:

```
SELECT * FROM HORARI WHERE d_tut > 'dimarts';
```

on només eixiran les files corresponents al dimecres i al divendres (files 2 i 4).

Per últim, anem a esborrar els objectes que hem creat, per a no interferir amb els companys:

```
DROP TABLE POBLACIONS2 , POBLACIONS3 , HORARI ;

DROP TYPE num_complex , lat , d_set ;

DROP DOMAIN hemi_lat , graus_lat , min_seg ;
```

3.3 Consultes d'actualització

La consulta SELECT ens permetia consultar la informació ja introduïda. Les sentències de DDL ens permeten crear (o modificar o esborrar) les estructures: taules, índex, o altres objectes.

Ens falta, en SQL, aquelles sentències que ens han de permetre alterar les dades. Únicament en són 3 sentències, i cap d'elles modifica les estructures; és a dir, l'estructura de les taules quedarà intancta, i només es modificarà el seu contingut.

- INSERT, per a introduir files noves a la taula.
- DELETE, per a esborrar files senceres de la taula.
- **UPDATE**, per a modificar el contigut d'una o més files ja existents.

Servirà per a introduir noves files en una determinada taula. Hi ha dues variants d'aquesta sentència. La primera servirà per a introduir noves files proporcionant-li les dades, és a dir, indicant expressament els nous valors dels camps. L'altra podria servir per a introduir noves files de forma més massiva, agafant les dades de les taules ja existents per mig d'una sentència SELECT.

Sintaxi per a inserció amb valors

```
INSERT INTO taula [ (camp1 [,camp2 [,...]]) ]

VALUES (valor1 [,valor2 [,...]]) [,(...)]
```

Com es pot comprovar d'aquesta manera s'introduirà una fila nova, i es proporcionen les dades directament, com a constants. Opcionalment podem introduir els valors per a una segona fila o quantes es vulguen, sempre posant les dades de cada fila entre parèntesis, i si hi ha més d'una fila, separats per comes.

És opcional posar la llista de camps de la taula. Si no es posen, s'haurà de posar un valor per a cada camp de la taula, i en el mateix ordre com estan definits en la taula.

Si posem expressament els camps de la taula, els podrem posar amb l'ordre que vulguem, i no caldrà posar-los tots. Els camps no especificats quedaran amb el valor nul (a no ser que tinguen un valor predeterminat, un valor per defecte). Per tant, haurem de posar obligatòriament tots els camps definits com a no nuls (inclosa la clau principal).

Per a posar el valor nul a un camp posarem explícitament NULL.

Si tenim definit un camp autonumèric (SERIAL) i volem continuar amb el següent de la seqüència, no li hem de posar cap valor. Per tant en la sentència SQL no haurà de constar el camp: haurem de posar la llista de camps, i en aquest no ha d'estar el camp autonumèric. Veurem després un exemple per veure-ho més clar.

Per contra, podem trencar la seqüència posant-li un valor al camp autonumèric, però això no haurà modificat la seqüència. Si volem modificar-la hauríem de fer-ho amb la sentència **ALTER SEQUENCE**.

Exemples

1. Introduir un departament nou amb les següents dades: Número: 6; Nom: **Personal**; Director: **18922222** i Data: **01/05/99**. La taula **DEPARTAMENT** la vam crear en la pregunta **3.2.3** (Restriccions)

```
INSERT INTO DEPARTAMENT

VALUES (6,'Personal','18922222','01/05/99');
```

2. Introduir dos departaments nous, aquest vegada sense posar la data: Número: **7**; Nom: **Vendes**; Director: **18876543**. I Número: **8**; Nom: **Internacional**; Director: **18999999**. Podem posar a més l'ordre que vulguem:

```
INSERT INTO DEPARTAMENT (num_d,director,nom_d)
VALUES (7,'18876543','Vendes') , (8,'18999999','Internacional');
```

També ho podíem haver fet així. Observeu que ara l'ordre ha de ser exactament el de la definició de la taula.

```
INSERT INTO DEPARTAMENT

VALUES (7,'Vendes','18876543',NULL) , (8,'Internacional','18999999',NULL);
```

3. Introduir 3 empleats en la taula **EMPLEAT1**, amb els valors següents (la taula **EMPLEAT1** la vam crear en la primera sentència d'exemple de la pregunta 3.2.2, CREATE TABLE):

Dni: 11111111a; Nom: Albert
 Dni: 2222222b; Nom: Berta
 Dni: 33333333c; Nom: Clàudia

```
INSERT INTO EMPLEAT1

VALUES ('11111111a','Albert') , ('22222222b','Berta') , ('33333333c','Clàudia')
```

4. Introduir 3 empleats en la taula EMPLEAT2, amb els valors següents (la taula **EMPLEAT2** la vam crear en la segona sentència d'exemple de la pregunta 3.2.2, CREATE TABLE):

```
    Dni: 44444444d; Nom: David; Departament: 6; Sou: 1000
    Dni: 55555555e; Nom: Elena; Departament: 6; Sou: 1500
    Dni: 66666666f; Nom: Ferran; Departament: 7; Sou: 1750
```

```
INSERT INTO EMPLEAT2 (dni,nom,departament,sou)
    VALUES ('44444444d','David',6,1000) , ('55555555e','Elena',6,1500) ,
    ('66666666f','Ferran',7,1750)
```

5. Suposem que tenim una taula de **FACTURES** en la BD **proves**, amb una clau principal que és un **autonumèric** (**SERIAL**). Com volem practicar únicament l'autonumèric, la crearem senzilleta, amb la següent estructura:

```
CREATE TABLE FACTURES

( num_f SERIAL PRIMARY KEY,

descripcio VARCHAR,

import NUMERIC );
```

La manera d'anar introduint normalment serà sense especificar num_f, per a que vaja agafant valors consecutius.

```
INSERT INTO FACTURES (descripcio, import)

VALUES ('Factura 1',54.23);
```

Però si volem trencar la seqüència, sí que posarem num_f.

```
INSERT INTO FACTURES

VALUES (2016001, 'Factura 1 del 2016',23.98);
```

Això sí, si introduïm un altra fila sense especificar el número de factura, l'agafarà de la seqüència, que no s'hava modificat, i per tant el valor que ens donarà serà **2**.

```
INSERT INTO FACTURES (descripcio,import)
    VALUES ('Factura 2',36.27);
```

Per a canviar definitivament el valor que ha d'anar autoincrementant-se, hauríem de modificar la seqüència (ALTER SEQUENCE).

Després de les 3 insercions anteriors, el contingut de la taula FACTURES serà aquest:

	num_f [PK] serial	descripcio im rial character varying n				
1	1	Factura 1	54.23			
2	2	Factura 2	36.27			
3	2016001	Factura 1 del 2016	23.98			
*						

Sintaxi per a inserció amb subconsulta

```
INSERT INTO taula [ (camp1 [,camp2 [,...]]) ]
SELECT ...
```

És a dir, les dades que van a inserir-se les traiem a partir d'una sentència SELECT. La sentència SELECT pot ser tan complicada com faça falta, i podem posar les clàusules necessàries: WHERE, GROUP BY, ... El requisit és que haurà de tornar tants camps com tinga la taula o com estiguen especificats en la sentència INSERT, i que les dades que tornen siguen del mateix tipus (o tipus compatibles, encara que PostgreSQL pot fer una conversió de tipus automàtica). Igual que en l'anterior format, quan no s'especifique un camp se li assignarà el valor nul, o el valor predeterminat si en té definit.

Es podria especificar fins i tot una taula d'una base de dades externa. Consulteu la sentència SELECT, l'apartat "Especificació d'una B.D. externa".

Exemples

 Inserir tots els registres de la taula EMPLEAT1 en EMPLEAT3, suposant que existeixen aquestes taules i encara que tenen una estructura diferent, les dues tenen els camps dni i nom. Si no existeix la taula EMPLEAT3, pots tornar a crear-la, utilitzant l'última sentència de la pregunta 3.2.3 (Restriccions)

```
INSERT INTO EMPLEAT3(dni,nom)
SELECT dni,nom FROM EMPLEAT1;
```

2. Inserir en la taula EMPLEAT3 tots els empleats de la taula EMPLEAT2 dels departaments 6 i 7.

```
INSERT INTO EMPLEAT3
    SELECT * FROM EMPLEAT2
    WHERE departament IN (6,7);
```

3. Inserir en la taula EMPLEAT3 els empleats que tenen més d'un familiar. Aquesta sentència no la podrem executar, ja que no tenim la taula **FAMILIAR**. Està únicament de manera il·lustrativa.

```
INSERT INTO EMPLEAT

SELECT * FROM EMPLEAT

WHERE dni IN (SELECT dni

FROM FAMILIAR

GROUP BY dni

HAVING COUNT(*) > 1);
```


En FACTURA_III

6.93 Inserir en la taula **CATEGORIA** les següents files:

cod_cat	descripcio					
BjcOlimpia	Components Bjc Seria Olimpia					
Legrand	Components marca Legrand					
IntMagn	Interruptor Magnetotérmico					
Niessen	Components Niesen Serie Lisa					

6.94 Inserir els següents articles.

cod_art	descrip	preu	stock	stock_min	cod_cat
B10028B	Cruzamiento Bjc Serie Olimpia	4.38	2	1	BjcOlimpia
B10200B	Cruzamiento Bjc Olimpia Con Visor	0.88	29		BjcOlimpia
L16550	Cartucho Fusible Legrand T2 250 A	5.89	1	1	Legrand
L16555	Cartucho Fusible Legrand T2 315 A	5.89	3	3	Legrand
IM2P10L	Interruptor Magnetotermico 2p, 4	14.84	2	1	IntMagn
N8008BA	Base Tt Lateral Niessen Trazo Bla	4.38	6	6	Niessen

6.95 Inserir en la taula CLIENT tres files amb les següents dades

cod_cli	nom	adreca	ср	cod_pob
303	MIRAVET SALA, MARIA MERCEDES	URBANIZACION EL BALCO, 84-11		
306	SAMPEDRO SIMO, MARIA MERCEDES	FINELLO, 161	12217	
387	TUR MARTIN, MANUEL FRANCISCO	CALLE PEDRO VIRUELA, 108-8	12008	

6.96 Inserir la següent factura:

num_f	data	cod_cli	cod_ve	n iva	dte
6535	2015-01-0	306		21	10
num	_f num_l	cod_art	uant pr	eu dte	9
6535	5 1	L16555 2	5.8	39 25	

6.97 Inserir la següent factura (aquesta té més d'una línia de factura).

num_f	d	ata		cod_cl	i	cod_	ven	iv	а	lte
6559	2	015-02-	16	387				10) 1	10
num_	f	num_l	СО	d_art	C	uant	pre	J	dt	е
6559		1	IM	2P10L	3	3	14.8	34		
6559		2	N8	008BA	6	6	4.38	}	20	

Aquesta sentència servirà per esborrar files senceres d'una determinada taula.

Si es volen esborrar només alguns camps d'una o unes determinades files, no s'ha d'utilitzar aquesta sentència, sinó que s'haurà d'utilitzar la sentència **UPDATE** per a posar els camps a NULL.

Sintaxi

```
DELETE FROM taula
[WHERE condició]
```

S'esborraran les files que acomplesquen la condició. Si no es posa el WHERE s'esborraran tetes les files de la taula (però no la mateixa taula, l'estructura; és a dir, continuarà existint la taula, però buida).

Per la perillositat de la sentència, és convenient fer primer una sentència SELECT, i quan estiguem segurs que se seleccionen només les files que volem esborrar, canviar-la per DELETE. També és molt convenient fer còpies de seguretat de les taules o de tota la Base de Dades.

Exemples

1. Esborrar totes les files de EMPLEAT2

```
DELETE FROM EMPLEAT2;
```

2. Esborrar d'EMPLEAT3 els empleats del departament 7

```
DELETE FROM EMPLEAT3
WHERE departament=7;
```

3. Esborrar d'**EMPLEAT3** els empleats majors de 47 anys (en realitat no s'esborrarà cap perquè no tenim introduïda la data de naixement)

```
DELETE FROM EMPLEAT3

WHERE EXTRACT(year FROM AGE(CURRENT_DATE,data_naixement))>=47;
```

4. Esborrar d'EMPLEAT aquells empleats que trebalen en projectes menys de 20 hores (no es molt convenient confirmar l'eliminació dels registres ja que ens quedaríem sense dades importants)

```
DELETE FROM EMPLEAT

WHERE dni IN (SELECT dni

FROM TREBALLA

GROUP BY dni

HAVING SUM(hores) < 20);
```

Exercicis apartat 3.3.2

En **FACTURA_999x** (on 999 són les 3 últimes xifres del vostre DNI, i x la lletra del NIF)

6.98 Esborrar la factura 6559. Comprovar que també s'han esborrat les seues línies de factura

6.99 Esborrar els articles dels quals **no** tenim **stock mínim**.

Aquesta sentència servirà per a modificar algun o alguns camps de determinades files d'una taula.

En concret també servirà per "esborrar" el contingut d'algun camp d'alguna fila. El que farem serà posar a NULL aquest camp.

Sintaxi

```
UPDATE taula
   SET camp1=valor1 [ ,camp2=valor2 [,...] ]
   [ WHERE condició];
```

Posarem per tant, després d'especificar la taula, el camp (o camps) que volem canviar seguit del nou valor. En cas de voler canviar més d'un camp, aniran separats per comes.

Només canviaran els valors de les files que acomplesquen la condició. Si no es posa condició es modificaran totes les files.

Farem la mateixa consideració de perillositat que en el DELETE: és convenient fer primer una sentència SELECT, i quan estiguem segurs que se seleccionen només les files que volem modificar, canviar-la per UPDATE amb la modificació dels valors. També és molt convenient fer còpies de seguretat de les taules o de tota la Base de Dades.

Exemples

1. Esborrar totes les dates d'incorporació de la taula EMPLEAT3

```
UPDATE EMPLEAT3
SET data_incorporacio=NULL;
```

2. Augmentar el sou un 5% als empleats del departament 6 de la taula EMPLEAT3.

```
UPDATE EMPLEAT3
   SET sou = sou * 1.05
   WHERE departament=6;
```

3. Canviar la població a Ares i el departament al 8, a tots els empleats de Castelló de la taula EMPLEAT3

```
UPDATE EMPLEAT3
    SET departament=8,
        poblacio='Ares'
    WHERE poblacio='Castelló';
```

Exercicis apartat 3.3.3

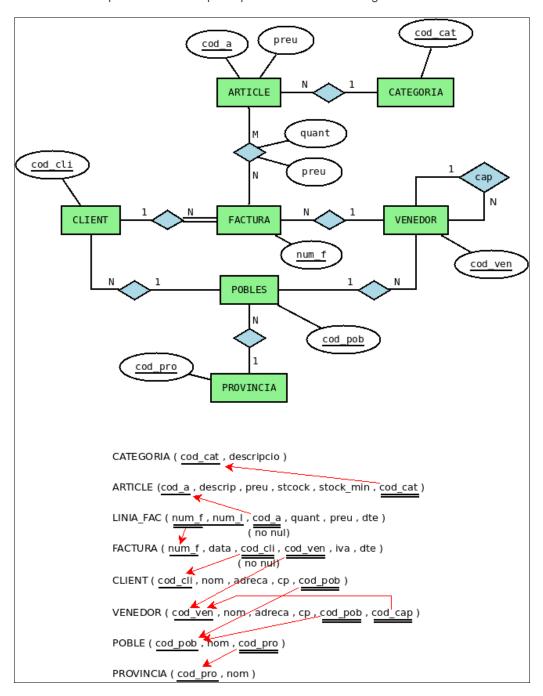
En FACTURA_III

6.100 Llevar tots els codis postals dels clients.

6.101 Pujar el preu dels articles de la categoria **BjcOlimpia** un **5**% (el resultat serà que l'únic article d'aquesta categoria haurà passat d'un preu de 4.38 a **4.60€**)

Al llarg d'aquesta tercera part, en el conjunt d'exercicis de DDL, crearem tota l'estructura de la Base de Dades **FACTURA** i ho farem sobre la BD que hem creat: **Factura III**

L'esquema Entitat-Relació i l'esquema relacional que implementarem serà el següent:

En la Base de Dades anomenada FACTURA_III:

Nota

Durant tots aquestos exercicis de DDL pot ser molt convenient tenir obertes les dues connexions: la de **FACTURA** (per anar consultant) i la de **FACTURA_III** (per anar creant i modificant)

6.77 Creeu la taula **CATEGORIA**, amb els mateixos camps i del mateix tipus que en la taula CATEGORIA de **FACTURA**, però de moment sense clau principal ni cap altra restricció. Guardeu la consulta de creació com

- 6.78 Creeu la taula ARTICLE, també sense restriccions. Guardar la consulta com Ex_6_78.sql
- 6.79 Crear la taula PROVINCIA, amb la clau principal.
- **6.80** Crear la taula **POBLE**, amb la clau principal i la restricció que el camp **cod_pro** és clau externa que apunta a PROVINCIA.
- **6.81** Crear la taula **VENEDOR**, amb la clau principal i la clau externa a POBLE (de moment no definim la clau externa a VENEDOR, que és reflexiva).
- 6.82 Crear la taula CLIENT, amb la clau principal i la clau externa a POBLE
- **6.83** Crear la taula **FACTURA**, amb la clau principal i les claus externes a CLIENT i VENEDOR. També heu d'exigir que **cod_cli** siga no nul.
- **6.84** Crear la taula **LINIA_FAC**, amb la clau principal (observa que està formada per 2 camps) però de moment sense la clau externa que apunta a ARTICLE. A més **cod_a** ha de ser no nul.
- 6.85 Afegir un camp a la taula VENEDOR anomenat alies de tipus text, que ha de ser no nul i únic.
- **6.86** Esborrar el camp anterior, **alies**, de la taula **VENEDOR**.
- **6.87** Afegir la clau principal de **CATEGORIA**.
- 6.88 En la taula ARTICLE afegir la clau principal i la clau externa a CATEGORIA.
- **6.89** En la taula **LINIA_FAC** afegir la clau externa que apunta a FACTURA, **exigint que s'esborre en cascada** (si s'esborra una factura, s'esborraran automàticament les seues línies de factura). I també la clau externa que apunta a ARTICLE (aquesta normal, és a dir NO ACTION)
- **6.90** Afegir un índex anomenat i_nom_cli a la taula CLIENT pel camp nom.
- **6.91** Afegir un índex anomenat **i_adr_ven** a la taula **VENEDOR** per a que estiga ordenat per **cp** (ascendent) i **adreca** (descendent).
- **6.92** Crear la vista **RESUM_FACTURA**, que ens dóne el total dels diners de la factura, el total després del descompte d'articles, i el total després del descompte de la factura, tal i com teníem en la consulta **6.56**. A partir d'aquest moment podrem utilitzar la vista per a traure aquestos resultats
- **6.93** Inserir en la taula **CATEGORIA** les següents files:

cod_cat	descripcio
BjcOlimpia	Components Bjc Seria Olimpia
Legrand	Components marca Legrand
IntMagn	Interruptor Magnetotérmico
Niessen	Components Niesen Serie Lisa

6.94 Inserir els següents articles.

cod_art	descrip	preu	stock	stock_min	cod_cat
B10028B	Cruzamiento Bjc Serie Olimpia	4.38	2	1	BjcOlimpia
B10200B	Cruzamiento Bjc Olimpia Con Visor	0.88	29		BjcOlimpia
L16550	Cartucho Fusible Legrand T2 250 A	5.89	1	1	Legrand
L16555	Cartucho Fusible Legrand T2 315 A	5.89	3	3	Legrand
IM2P10L	Interruptor Magnetotermico 2p, 4	14.84	2	1	IntMagn
N8008BA	Base Tt Lateral Niessen Trazo Bla	4.38	6	6	Niessen

6.95 Inserir en la taula CLIENT tres files amb les següents dades

cod_cli	nom	adreca	ср	cod_pob
303	MIRAVET SALA, MARIA MERCEDES	URBANIZACION EL BALCO, 84-11		
306	SAMPEDRO SIMO, MARIA MERCEDES	FINELLO, 161	12217	
387	TUR MARTIN, MANUEL FRANCISCO	CALLE PEDRO VIRUELA, 108-8	12008	

6.96 Inserir la següent factura:

num_f	da	ta		cod_c	li	cod_	ven	iva	dte
6535	20	15-01-C	1	306				21	10
num	f	num_l	C	od_art	q	uant	preu	dte	9
6538	5	1	L	16555	2		5.89	25	

6.97 Inserir la següent factura (aquesta té més d'una línia de factura).

num_f	d	ata		cod_cl	i	cod_	ven	iv	a di	te
6559 2015-02-16			387				10	10)	
num_	f	num_l	СО	d_art	q	luant	pre	ı	dte	
6559		1	IM	2P10L	3	3	14.8	34		
6559		2	N8	008BA	6	5	4.38	}	20	

- 6.98 Esborrar la factura 6559. Comprovar que també s'han esborrat les seues línies de factura
- 6.99 Esborrar els articles dels quals no tenim stock mínim.
- **6.100** Llevar tots els codis postals dels clients.
- **6.101** Pujar el preu dels articles de la categoria **BjcOlimpia** un **5**% (el resultat serà que l'únic article d'aquesta categoria haurà passat d'un preu de 4.38 a **4.60€**)

Llicenciat sota la Llicència Creative Commons Reconeixement NoComercial CompartirIgual 3.0